

## **Criminologie. Curs universitar**

**Autor:** Mihai, Giurgea  
**Editura:** PRO UNIVERSITARIA  
**Cod de bare:** 9786062621940

### **Descriere produs**

Lucrarea cuprinde principalele concepte si curenți de gândire din criminologie, fiind structurata pe capitole, pornind de la notiunile introductive in criminologie si continuand cu un studiu aprofundat al etiologiei infractionalitatii si al profilului criminogen.

Juristii interesati de acest domeniu vor gasi de asemenea explicatii pertinente ale teoriilor care trateaza diverse forme de criminalitate, victimologia si prevenirea criminalitatii.

# CAPITOLUL I

## NOȚIUNI GENERALE DESPRE CRIMINOLOGIE

### 1. Definiția și importanța criminologiei

Încă din cele mai vechi timpuri, infracționalitatea a făcut parte din existența umană. Astfel, faptele antisociale erau sancționate de către victimă sau de către grupul din care aceasta făcea parte, neexistând reguli care să ghideze această activitate. Ulterior, odată cu evoluția societății, modul de sancționare a devenit mai riguros, urmând anumite repere de natură instituțională. Pe parcursul ultimelor secole, pedeapsa a fost abordată prin prisma altor referințe, individul devenind punctul central al analizei. Doar în ultimele decenii, modul de sancționare a căpătat o valență cu adevărat umană, infractorul fiind privind ca o ființă, iar nu doar ca un subiect procesual, iar pentru prima dată victima infracțiunilor a primit rolul unei părți esențiale a procesului penal.

Termenul „criminologie” este rezultatul îmbinării a termenului latin *crimen* – crimă, infracțiune, acuzație, vină, și a termenului grecesc *logos* – cuvânt, idee, studiu, știință. Așadar, într-o primă interpretare simplă, dar cuprinzătoare, criminologia poate fi definită ca fiind știința sau analiza rațională care studiază infracțiunile.

Definiția terminologică nu este, totuși, îndeustulătoare, fiind necesar a căuta mai în profunzime esența materiei. Astfel, într-o primă opinie, s-a apreciat că aceasta este știința care studiază factorii și procesul de realizare a conduitei infracționale și care determină, plecând de la factorii și procesul infracțional, cele mai bune mijloace de luptă pentru a stăpâni sau pe cât posibil pentru a reduce răul social cauzat de infracțiune<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> R. Gassin, *Criminologie*, ed. IV, ed. Dalloz, Paris, 1998, p. 32.

Într-o altă interpretare, aparent opusă celor deja prezentate, criminologia a fost definită ca fiind știința care cuprinde procesele de elaborare a legilor, încălcarea legilor și reacția societății față de încălcarea lor<sup>2</sup>.

Cu toate acestea, o definiție care poate fi considerată a fi, în esența sa, acceptată (implicit) de către cea mai mare parte a specialiștilor este următoarea: criminologia este o știință preponderent socială cu caracter complex, multi – și inter disciplinar, care studiază fenomenul infracțional sub aspectul stării, structurii și dinamicii sale, precum și sub acela al cauzelor și condițiilor obiective și subiective care îl generează sau favorizează, care studiază, de asemenea, personalitatea infractorului și a victimei infracțiunii, elaborând și sintetizând căile și mijloacele de prevenire și combatere a acestui fenomen, în scopul stăvilirii li menținerii sale în anumite limite „rezonabile”, al apărării și prezervării intereselor și valorilor generale materiale și morale unanim acceptate, ale individului, societății și statului<sup>3</sup>.

Această ultimă definiție este deosebit de detaliată, încercând să cuprindă cât mai bine toate aspectele esențiale ale unei științe vaste, relevând, în fapt, amploarea acesteia.

Pornind de la aceste trei dimensiuni expuse, criminologia va putea fi definită ca știința care studiază criminalitatea (infracționalitatea), criminalul (infractorul), victima și reacția socială la infracțiune. Ea analizează cauzele, formele și consecințele comportamentului infracțional, precum și modalitățile de prevenire sau control social al acestuia.

Concluzionând, oricare ar fi definiția atribuită acestei științe, criminologia urmărește studiul, analiza a patru mari elemente și a modului în care acestea se îmbină, respectiv se influențează în mod

---

<sup>2</sup> Edwin H. Sutherland și Donald R. Cressey, *Principles of Criminology*, (ediția a IV-a), ed. J. B. Lippincott Company, 1947, p. 3-4.

<sup>3</sup> Victor Ursa, *Criminologie. Partea generală*, ed. ARGONAUT, Cluj-Napoca, 1999, p. 7.

reciproc: cauzele infracțiunii, infractorul, victima și, nu în ultimul rând, modul de reacție al statului în ceea ce privește comiterea de infracțiuni (atât prin pedepsirea făptuitorului, cât și prin prevenirea unor alte fapte de aceeași natură).

## **2. Obiectul criminologiei**

După cum s-a concluzionat anterior, indiferent de definiție, obiectul criminologiei vizează o serie de elemente interdependente principale: aspectele fenomenologice ale criminalității, personalitatea infractorului, studiul victimei și metodele de prevenire și combatere a criminalității.

Bineînțeles, obiectul acestei științe este mult mai vast, însă, în funcție de ramura de studiu din a cărei perspectivă este analizată materia, se vor releva obiectele secundare ale materiei. Fiecare dintre acestea elemente conferă particularitățile ramurii pe care o deservesc.

### ***2.1. Aspectele fenomenologice ale criminalității***

Reprezintă descrierea și analizarea modului concret în care criminalitatea se manifestă în societate, prin studierea structurii, dinamicii, distribuției și caracteristicilor generale ale fenomenului infracțional.

Astfel, se urmărește a se explica și descrie modul în care apare, evoluează și se manifestă criminalitatea într-un anumit context social, istoric, economic etc.

În primul rând, cercetarea criminologică se preocupă de conceptul de infracțiune, în accepțiunea sa generală, făcând abstracție de natura sa penală, abordând-o ca pe o conduită umană voluntară specifică care vizează atingerea unor scopuri de natură diversă prin folosirea violenței sau a înșelăciunii<sup>4</sup>.

---

<sup>4</sup> R. Gassin, *op. cit.*, p. 42.

Sunt avute în vedere cauzele criminalității, starea și structura sa cantitativă, aspectele calitative (număr, felul și gravitatea infracțiunilor săvârșite într-un anumit context), condițiile care favorizează sau descurajează comiterea infracțiunilor, dinamica criminalității, legile care reglementează sau influențează modul de sancționare al infracțiunilor vizate și, nu în ultimul rând, particularitățile concrete ale fiecărui tip de criminalitate observat.

În ceea ce privește structura criminalității, se va observa care este modul în care sunt împărțite tipurile de infracțiuni într-o anumită societate, permițând astfel identificarea tendințelor și schimbărilor ce apar în cadrul unui anumit tip infracțional.

Pe de altă parte, în ceea ce privește dinamica criminalității, se va urmări evoluția unui anumit fenomen infracțional pe o perioadă determinată de timp, pentru a se identifica dacă numărul acestora a crescut, scăzut sau a rămas relativ uniform, cu scopul ulterior de a identifica factorii ce au determinat eventualele modificări cantitative.

Nu în ultimul rând, în ceea ce privește normele de drept, se va observa care au fost legile incidente la un anumit moment, dacă modificarea lor (de exemplu, a regimului sancționator) a condus la o modificare cantitativă a infracțiunilor săvârșite, dacă incriminarea unor anumitor fapte a condus la descurajarea săvârșirii lor și în ce proporții etc.

Pe parcursul evoluției științei criminologiei s-au dezvoltat o serie de clasificări ale criminalității, fiecare dintre ele comportând o componentă specifică:

(1) În funcție de gradul de cunoaștere a criminalității:

**Criminalitatea reală**, aceasta cuprinzând toate infracțiunile comise într-o anumită perioadă temporală, respectiv într-o zonă delimitată. În cazul acestui tip accentul nu se pune pe gradul de descoperire, fiind luate în considerare atât infracțiunile sesizate organelor judiciare, cât și cele nedescoperite de acestea.

**Criminalitatea aparentă** este o diviziune a criminalității reale, cuprinzând totalitatea infracțiunilor sesizate autorităților sau chiar descoperite de alte persoane, în acest din urmă caz fiind indiferent dacă persoana a procedat sau nu la sesizarea organelor competente.

**Criminalitatea judiciară** se prezintă ca fiind o specie a criminalității aparente, cuprinzând toate infracțiunile ce au fost cunoscute de autorități, însă nefiind relevant în cazul acestora dacă infractorii au fost sau nu prinși și trași la răspundere penală.

**Criminalitatea legală** se prezintă ca fiind ultima subdiviziune a criminalității reale, reprezentând totalitatea infracțiunilor sesizate organelor judiciare, în cazul cărora autorul a fost identificat și tras la răspundere penală. În această categorie sunt cuprinse atât infracțiunile ce au condus la aplicarea unei pedepse penale (închisoare, amendă penală) sau a unei măsuri educative (privativă sau neprivativă de libertate).

Este important de subliniat că diferența dintre criminalitatea reală și cea aparentă a fost numită *cifra neagră a criminalității*, acest concept definind totalitatea infracțiunilor ce nu au fost sesizate organelor judiciare. Această cifră este un indice pentru eficiența organelor judiciare, atât în ceea ce privește rolul lor preventiv, cât și în ceea ce privește rolul lor sancționator.

(2) În funcție de sexul infractorului există **criminalitate masculină** și **criminalitate feminină**. De exemplu, în România gradul de comitere al infracțiunilor de către bărbați este mai mare decât cel al comiterii de infracțiuni de către femei, însă, prin prisma naturii infracțiuni nilor săvârșite, criminalitatea feminină prezintă un grad mai ridicat în funcție de anumite categorii de infracțiuni<sup>5</sup>.

---

<sup>5</sup> A se vedea Ana Bălan, *Forme de manifestare ale criminalității feminine în România*, Institutul de Cercetări Juridice, p. 152 și urm.: „Cea mai frecventă infracțiune din această categorie, comisă de femeile condamnate aflate în penitenciare este cea de omor (peste 90%), în timp ce, din totalul populației penitenciare masculine, doar 64% din cei care au comis infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății au fost condamnați pentru omor.”, [http://old.mpublic.ro/jurisprudenta/publicatii/criminalitate\\_feminina.pdf](http://old.mpublic.ro/jurisprudenta/publicatii/criminalitate_feminina.pdf)

(3) În funcție de vârsta infractorilor există **criminalitate a minorilor și criminalitate a majorilor**. Delincvența juvenilă este un obiect de studiu al criminologiei ample, fiind considerat că prezintă o importanță deosebită pentru înțelegerea și prevenirea acestui tip de criminalitate, scopul final rezidând în formarea unei societăți civile în care gradul de infracționalitate să se situeze în mod constant pe o pantă descendentă.

Așadar, aspectele fenomenologice ale criminalității au o importanță deosebită pentru a contura un cadru cât mai complex al criminalității, având în esență rolul de a duce la înțelegerea realității infracționale (prin observarea evoluției infracționalității), respectiv la o eventuală fundamentare a politicilor statului împotriva criminalității.

## ***2.2. Personalitatea infractorului***

Al doilea aspect al obiectului general de studiu al criminologiei este relevat de personalitatea infractorului, fiind avută în vedere nu doar întreaga complexitate a psihicului uman, dar și cauzele individuale ale ce au determinat influențarea într-un anumit sens.

Analiza personalității urmărește să înțeleagă care sunt caracteristicile psihologice și sociale care favorizează deviația, precum și modul în care aceste trăsături influențează tipul și frecvența infracțiunilor comise, fiind urmărită crearea unei imagini a individului în context psiho-social. În acest sens, vor fi avute în vedere trăsăturile psihologice, nivelul de educație, factorii socio-demografici, experiența de viață, eventualele traume, motivațiile și atitudinile morale, etc.

Prin studierea personalității infractorului se tinde la descoperirea cauzelor care stau la baza unui comportamentului care excedează limitelor sociale, în vederea emiterii unor explicații reale ale infracțiunilor concrete, iar ulterior la înțelegerea ansamblului infracțional.

O direcție predilectă a acestui obiect al criminologiei îl constituie studierea diferitelor categorii de infractori, precum minorii (delicvența juvenilă), a infracționalității feminine sau a persoanelor care comit infracțiuni în legătură cu substanțele psihoactive.

### ***2.3. Studiul victimei (victimologia)***

Victimologia este considerată de unii autori ca fiind o știință autonomă, iar de alții doar o ramură a psihologiei. Cu toate acestea, este de necontestat că studiul criminologiei nu poate fi complet fără o observație atentă a rolului pe care victima îl joacă în analiza criminalității. În mod logic pentru o înțelegere complexă a criminalității se vor analiza situația persoanelor care suferă consecințele infracțiunilor, rolul acestora în fenomenul infracțional, precum și impactul social și psihologic al infracțiunilor.

În cadrul victimologiei analiza se va concentra pe mai multe dimensiuni, dintre acestea cele mai importante fiind tipologia victimelor, circumstanțele victimizării (contextul în care o persoană devine predispusă a deveni subiectul pasiv al infracțiunii), rolul victimei în declanșarea infracțiunii, impactul faptei antisociale asupra victimei.

Acest obiect al criminologiei prezintă o importanță practică deosebită în ceea ce privește protecția eficientă a victimelor, prin identificarea grupurilor vulnerabile și a împrejurărilor care favorizează comiterea infracțiunilor față de acestea, prevenirea criminalității și, nu în ultimul rând, îmbunătățirea sistemului de justiție penală prin ajustarea procedurilor judiciare în vederea eficientizării lor.

### ***2.4. Prevenirea și combaterea criminalității.***

Ultimul obiect general de studiu al criminologiei amintit în acest context este, de altfel, cel care relevă partea aplicativă a acestei științe, fiind orientat spre intervenția practică și dezvoltarea strategiilor eficiente